

Spol kao prediktor spontane igre

Tomašić, Valentina

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:545125>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Valentina Jurkin

SPOL KAO PREDIKTOR SPONTANE IGRE

Završni rad

Petrinja, rujan, 2021. godina

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Valentina Jurkin

SPOL KAO PREDIKTOR SPONTANE IGRE

Završni rad

Mentor rada:
prof. dr. sc. Ivan Prskalo

Petrinja, rujan, 2021. godina

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	1
SUMMARY	2
1. UVOD	3
2. SPONTANA IGRA	4
2.1. Što je spontana igra?.....	4
2.2. Utjecaj igre na cjelovit razvoj djeteta	5
2.2.1. Tjelesni razvoj	5
2.2.2. Spoznajni razvoj	6
2.2.3. Emocionalni razvoj.....	7
2.2.4. Društveni razvoj	8
2.3. Klasifikacija igara.....	9
2.3.1. Prema spoznajnoj razini	9
2.3.2. Prema društvenoj razini	10
2.4. Uloga odraslih u spontanoj igri	11
2.4.1. Uloga roditelja.....	11
2.4.2. Uloga odgojitelja	13
3. RAZLIKE U IGRI IZMEĐU DJEČAKA I DJEVOJČICA	15
4. ISTRAŽIVANJE: UPITNIK ZA ODGOJITELJE/ICE	16
4.1. Cilj istraživanja i uzorak ispitanika	16
4.2. Rezultati istraživanja	16
5. ZAKLJUČAK	22
LITERATURA.....	24
Izjava o izvornosti završnog rada	25

SAŽETAK

Spol kao prediktor spontane igre

Cilj ovog rada je usporediti kako se igraju dječaci, a kako djevojčice, odnosno postoje li razlike u načinu igranja i odabiru igračaka s obzirom na spol djeteta. U radu su iznesena objašnjenja pojma igre, klasifikacije igara te kako igra utječe na tjelesni, spoznajni, društveni i emocionalni razvoj djeteta. Nadalje, opisana je uloga odraslih u dječjoj igri, pogotovo roditelja, odgojitelja i učitelja kao osoba zaduženih za odgoj i obrazovanje djece. U radu je provedena anonimna anketa namijenjena odgojiteljima u svrhu istraživanja primjećuju li razlike u načinu igranja i odabiru igračaka djece predškolske dobi s obzirom na spol. Rezultati ankete su pokazali da većina odgojitelja primjećuje spolne razlike u dječjoj spontanoj igri. Prevladalo je mišljenje da dječaci preferiraju pokretne i natjecateljske igre dok djevojčice biraju mirnije igre u manjim skupinama. Također, djevojčice su sklonije simboličkoj igri, a dječaci igri konstruiranja. Kod odabira igračaka primjećuje se da djevojčice odabiru likovni pribor, lutke i pribor za kuhanje, a dječaci loptu i igračke vozila (autiće, kamione, vlakove i sl.). Provedeno istraživanje potvrdilo je spol kao prediktor spontane igre, odnosno postojanje određenih razlika između dječaka i djevojčica u načinu igre i odabiru igračaka. Međutim, dobivene rezultate ne treba generalizirati budući da je svako dijete jedinstveno i iznimke uvijek postoje.

Ključne riječi: djeca predškolske dobi, igra, spol, spolne razlike, igračke

SUMMARY

Gender as a predictor of spontaneous play

The aim of this paper is to compare how boys and girls play, ie whether there are differences in the way of playing and choosing toys with regard to the sex of the child. The paper presents explanations of the concept of play, classification of games and how play affects the physical, cognitive, social and emotional development of the child. Furthermore, the role of adults in children's play is described, especially the role of parents, educators and teachers as persons in charge of raising and educating children. The paper conducted an anonymous survey intended for educators in order to investigate whether they notice differences in the way of playing and choosing toys for preschool children with regard to gender. The results of the survey showed that most educators notice gender differences in children's spontaneous play. The prevailing opinion was that boys prefer physical and competitive games while girls choose calmer games in smaller groups. Also, girls are more inclined to symbolic play, and boys to the game of construction. When choosing toys, it is noticed that girls choose art accessories, dolls and cooking utensils, and boys choose ball and toy vehicles (cars, trucks, trains, etc.). The conducted research confirmed gender as a predictor of spontaneous play, ie the existence of certain differences between boys and girls in the way of playing and choosing toys. However, the results obtained should not be generalized since each child is unique and exceptions always exist.

Key words: preschool children, play, gender, gender differences, toys

1. UVOD

Spontana igra česta je tema istraživanja budući da je nezaobilazna aktivnost u životu djeteta. Stoga je i ovaj završni rad posvećen definiranju pojma igre, utjecaju igre na razvoj djeteta kao i ulozi odraslih u dječjoj igri. Međutim, glavni cilj rada je ustanoviti postoje li razlike u načinu igranja i odabiru igračaka između dječaka i djevojčica, odnosno je li spol prediktor spontane igre. Još od prošlog stoljeća do danas provedena su mnoga istraživanja na tu temu kao i temu rodni stereotipa koji su, iako promijenjeni, i danas prisutni. Neki od poznatijih autora koji su se bavili dječjim razvojem i igrom i čija su stajališta iznesena u ovom radu su Vladimir Findak, Mirjana Duran, Biserka Petrović-Sočo i Mirjana Šagud, a svakako treba izdvojiti stručnjakinju za odgoj Iben Dissing Sandahl koja u svom radu donosi suvremenu pedagogiju kakva se provodi u Danskoj. U svrhu pisanja rada korišteni su i stručni članci objavljeni u pedagoškom časopisu *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*. Osim teorijskog dijela, provedena je anonimna anketa u svrhu istraživanja problematike o spolu kao prediktoru igre. Anketa je namijenjena odgojiteljima budući da su svakodnevno u doticaju s djecom i imaju priliku promatrati i pratiti dječje ponašanje u spontanoj igri.

Završni rad podijeljen je na nekoliko poglavlja. Prvo poglavlje, kao uvod u problematiku, opisuje spontanu igru, zašto je važno igrati se odnosno kako igra utječe na tjelesni, spoznajni, emocionalni i društveni razvoj djeteta. Unutar poglavlja o spontanoj igri iznesene su različite klasifikacije igara te opisane igre prema spoznajnoj i društveno razini. Također je opisana uloga odraslih u dječjoj igri, i to roditelja i odgojitelja kao osoba bliskih djeci, zaduženima za njihov odgoj i obrazovanje. Navedena su poželjna i nepoželjna ponašanja odraslih u dječjoj igri kako bi se ona nesmetano razvijala. Nadalje, u radu je opisana razlika u načinu igranja i odabiru igračaka između dječaka i djevojčice temeljem dosadašnjih istraživanja. U posljednjem poglavlju rada izneseni su rezultati dobiveni provedbom anonimne ankete namijenjene odgojiteljima i usporedba dobivenih rezultata s rezultatima dosadašnjim istraživanjima.

2. SPONTANA IGRA

2.1. Što je spontana igra?

Da bismo se pobliže upoznali s načinom igranja djece predškolske dobi, njihovim ponašanjem u igri i odabirom igračkaka, potrebno je najprije objasniti što je to igra, klasifikaciju igara te kako igra utječe na cjelovit razvoj djeteta. Pojam igre oduvijek su bila tema brojnih istraživanja, u prvom redu psihologa, ali i antropologa, sociologa, pedagoga, etnologa i dr. iz pogleda različitih teorijskih pravaca. Većina njih prvenstveno su pokušala odrediti što razlikuje igru od ostalih aktivnosti. Bez obzira kakvo viđenje pojma igre zastupaju različiti autori, većina ih se složila oko jednoga, a to je da se igra pretežito veže uz djetinjstvo (Duran, 1995). Igra predstavlja sve što je djetetu važno i karakteristična je za djecu, a dijete uživa u njoj i samo bira kako se želi igrati (Klarin, 2017). Međutim, igra nije samo puka zabava, ona je puno više od toga. Igra je „vitalni dio dječjeg intelektualnog, socijalnog i emocionalnog razvoja (Petrović-Sočo, 1999, str. 10.). Igra je način da djeca spoznaju sebe i svijet oko sebe, tj. djeca uče igrajući se. Osim toga, djeca se kroz igru na trenutak osjećaju moćno u smislu da kroz maštu ulaze u svijet odraslih, stvaraju situacije u kojima se osjećaju zadovoljnima i uspješnima te mogu izražavati osjećaje poput ljutnje, straha i sl. Također igra uči djecu da razumiju druge i uspostavljaju odnose s njima (Petrović-Sočo, 1999).

Prema autorici knjige Iben Dissing Sandahl (2019), ne postoji mjesto na svijetu gdje se djeca ne igraju. Igra je „kulturni izričaj“, a budući da na svijetu postoje različite kulture tako i one doživljavaju igru i odgoj djece na drugačiji način. Postoje kulture, poput američke, gdje prevladava mišljenje da je igra gubljenje vremena te su roditelju u odgoju usmjereni na učenje i ostvarivanje zacrtanih ciljeva. U Africi dijete odgaja cijelo selo, u Južnoj Americi roditelji su autoritarniji u odgoju dok su Arapi tradicionalniji. S druge strane imamo primjer skandinavskih zemalja koje pridaju veliku važnost odgoju i spontanoj dječjoj igri. Slobodna igra je neizostavna u odgoju djece i u odgojno-obrazovnim ustanovama jer ju smatraju važnom za razvoj sretnog i cjelovitog djeteta (Dissing Sandahl, 2019). O važnosti igre za cjelovit razvoj djece bit će više govora u nastavku rada.

2.2. Utjecaj igre na cjelovit razvoj djeteta

Kao što je bilo istaknuto, igra nije samo aktivnost koja dovodi do osjećaja zadovoljstva. Kroz igru dijete uči i razvija različite vještine. Neke od vještina koje dijete usvaja spontanom igrom su fizičke, socijalne, kreativne i obrazovne naravi. Igra itekako pridonosi djetetovoj pripremi za budući polazak u školu i uspješno odrastanje (Likierman, Muter, 2007). U nastavku rada opisat će se na koji način spontana igra utječe na djetetov tjelesni, spoznajni, emocionalni i društveni razvoj.

2.2.1. Tjelesni razvoj

Prema autoru Vladimiru Findaku (1989, str. 11.) igra se može definirati kao „najstariji oblik tjelesne i zdravstvene kulture i najautonomnija aktivnost čovjeka, spontana je i slobodno izabrana čovjekova aktivnost koju karakterizira raznovrsnost kretanja i prati snažan osjećaj ugone i zadovoljstva“. Prema tome, igra često uključuje tjelesne aktivnosti i kretanje koji utječu na svestrani razvoj čovjeka od njegovih antropoloških obilježja¹ do izgrađivanja i usavršavanja njegovih motoričkih dostignuća. Prema autoru Findaku (1989), kroz tjelesnu aktivnost čovjek izgrađuje i osobine ličnosti te se osposobljava za život i rad. Prema svemu navedenom možemo zaključiti da igra razvija kod djece njegove motoričke sposobnosti – brzinu, snagu, koordinaciju, fleksibilnost, izdržljivost i gibljivost (Findak, 1989). Navedene motoričke sposobnosti razvijaju se na jednostavnijim motoričkim obrascima koji se pojavljuju u prve tri godine djetetova života. Upravo ta dob je ključna za razvoj mozga, živčanog i koštano-vezivnog sustava djeteta čemu doprinosi upravo kretanje (Klarin, 2017, Dissing Sandahl, 2019). Autorica Marina Klarin (2017) ističe dva glavna razvojna smjera motoričkog razvoja u ranom djetinjstvu, a to su razvoj grube i fine motorike. Gruba motorika odnosi se na razvoj velikih mišićnih skupina, a njihov razvoj omogućuje razvoj ravnoteže i koordinacije tijela (Klarin, 2017). Većina djece početkom druge godine života samostalno hoda, a u drugoj polovici druge godine njihov hod postaje sigurniji. S godinu i pol dana penju se po stepenicama, jednu po jednu stepenicu, a ubrzo na isti način se i spuštaju niz stepenica. U dobi od 3 do 5 godina djetetove motoričke vještine se i dalje usavršavaju. Trogodišnje dijete moći će se penjati stepenicama izmjenjujući korake, a s 4 godine na isti način spuštati se. U toj dobi dijete može stajati na jednoj nozi, voziti tricikl, bacati loptu preko glave i penjati se (Findak,

¹ Među antropološka obilježja ili karakteristike ubrajaju se: antropometrijske ili morfološke karakteristike, funkcionalne, motoričke, kognitivne (spoznajne) sposobnosti, konativne osobine ili osobine ličnosti i socijalni status (Findak, 1989)

Delija, 2001). Što se tiče fine motorike također se uočava napredak u djeteta kako se ono razvija i raste. Dvogodišnjaci i trogodišnjaci mogu izvoditi jednostavnije pokrete poput skidanja dijelova odjeće, korištenja žlice, slaganje manjih kocaka i sl. S vremenom njihovi pokreti i koordinacija napreduju te se počinju služiti škarama, olovkama, vezanje cipela i sl. (Klarin, 2017). Kroz spontanu igru dijete se istovremeno zabavlja i razvija opisane motoričke vještine jer djeca vole istraživati, a pritom koriste svoje tijelo. Dijete najprije treba usavršiti jednu motoričku fazu kako bi uspješno moglo preći na drugu, npr. prije nego dijete prohoda mora znati održavati ravnotežu. Isto tako usavršavanje jedne motoričke vještine preduvjet su za usvajanje složenijih radnji, npr. bacanje i hvatanje lopte (Dissing Sandahl, 2019). Stoga treba napomenuti da je za igru djeteta potrebno puno strpljenja, ne bismo smjeli djecu požurivati u njihovom razvoju ili odabiru igara jer dijete spontano bira aktivnosti i igre na koje je spremno te će se razvijati u skladu sa svojim osjećajem i mogućnostima (Klarin, 2017; Dissing Sandahl, 2019). Sve u svemu, ključno je poticati djecu od rođenja na fizičke (pokretne) igre koje potiču koordinaciju, brzinu, snagu, fleksibilnost i druge motoričke sposobnosti jer je razvoj i usavršavanje djetetovim motoričkih vještina povezane s dugoročnim tjelesnim i duševnim zdravljem djeteta (Dissing Sandahl, 2019). Budući da dijete kroz tjelesne aktivnosti i igru misli, mašta, zapaža i pamti, tjelesni razvoj usko je povezan i s kognitivnim razvojem dijete. Ukoliko motorički razvoj izostane ili je usporen, to će zasigurno ometi i djetetov kognitivni razvoj (Klarin, 2017).

2.2.2. Spoznajni razvoj

Igra je također usko povezana s dječjim kognitivnim (spoznajnim) razvojem. Već smo spomenuli da je dijete istraživač svijeta oko sebe kroz igru koja je „sredstvo, način stjecanja znanja tijekom ranog djetinjstva“ (Likierman, Muter, 2007, str. 137.). Dijete neprestano prima informacije od osjetila, a naš um i živčani sustav te informacije obrađuje i razvrstava poput procesora u računalu. Kroz osjetila i dobivenih informacija opažamo vanjski svijet i upoznajemo sebe same. Kada se dijete igra, sva njegova osjetila su aktivno uključena i međusobno surađuju te ono igrajući se uči (Dissing Sandahl, 2019). Ukratko rečeno, spoznajne sposobnosti omogućuju „primanje, prijenos i preradu informacija, što se ostvaruje u kontaktu ličnosti s okolinom“ (Findak, 1989, str. 12.).

Koje kognitivne sposobnosti potiče igra? Autorica Klarin (2017), prema Russ (2004), navodi nekoliko kognitivnih procesa koji se pojavljuju tijekom dječje igre: divergentno mišljenje, simbolizam, organizacija i fantazija. Pod divergentnim mišljenjem misli se na nastajanje mnogih različitih ideja tijekom igre. Kroz igru dijete se uči organizaciji, odnosno logičnom slijedu, uočavanju uzroka i posljedica (npr. tijekom pričanja priče). Vrlo važna spoznajna sposobnost koja se pojavljuje u igri je i simbolizam, odnosno sposobnost pretvaranja i preoblikovanja objekata, predmeta i igračaka koji okružuju dijete. Također dijete kroz igru zamišlja, kreativno se izražava i mašta (Klarin, 2017). U svakom slučaju, neupitna je povezanost igre i spoznajnog razvoja djeteta što pokazuju brojne studije koje su se bavile istraživanjem te tematike. Svakako je zanimljiva za spomenuti studija Landazabala iz 2005. godine koja je pokazala razvijenije verbalne sposobnosti djece koja su bila uključena u dodatni jednogodišnji program intenzivnog kurikuluma igre (Klarin, 2017). Prema tome poželjno je poticati spontanu igru kod djece budući da ona pozitivno utječe na brojne aspekte djetetovog razvoja pa tako i spoznajni, a upravo je to jedna od uloga nas odraslih, osobito roditelja, odgojitelja i učitelja.

2.2.3. Emocionalni razvoj

Emocionalni razvoj obuhvaća nekoliko elemenata poput razvoja empatije², sposobnosti prepoznavanja i razumijevanja osjećaja te samokontrola³. Emocija je psihička reakcija tijela na neki neočekivani događaj, a emocije se obrađuju u čovjekovom limbičkom sustavu u mozgu koji prima, prerađuje i odgovara na osjetilne podražaje. (Dissing Sandahl, 2019.). Ukratko, emocionalni razvoj djeteta pod međusobnim je utjecajem njegovih bioloških osnova (središnji živčani sustav) i okoline (Findak, Delija, 2001). Po rođenju dijete svoje prve emocije usmjerava prema majci, a zatim prema drugim članovima obitelji. Zdrava emocionalna okolina ključna je za normalan emocionalni razvoj djeteta, u prvom redu uspostavljanje privrženosti između djeteta i roditelja i međusobno usklađivanje emocija (Klarin, 2017, Dissing Sandahl, 2019). Međutim, koja je uloga igre u emocionalnom razvoju djeteta? Igra pruža brojne mogućnosti razvoja socioemocionalnih sposobnosti kod djece poput učenja empatije, samokontrole, odgovornosti, samostalnosti, poštivanju pravila, međusobnoj suradnji, zatim komunikaciji i uspostavljanju odnosa s vršnjacima i odraslima (Klarin, 2017).

² ili suosjećanje (Dissing Sandahl, 2019)

³ sposobnost upravljanja vlastitim emocijama (Dissing Sandahl, 2019)

Prema tome, igra nije samo zabavna aktivnost, ona pomaže djeci da se psihički razvija. Dijete putem igre lakše prihvaća stvarnost i prebrođuje strahove (Findak, Delija, 2001). Stoga možemo uvidjeti da igra ima višestruke uloge u emocionalnom razvoju djece, a sve navedeno od izuzetne je važnosti za zdrav razvoj djeteta te zadovoljstvo i uspjeh poslije u životu.

2.2.4. Društveni razvoj

Socijalni (društveni) razvoj usko je povezan s emocionalnim razvojem. Društveni razvoj, između ostalog, obuhvaća „znanja, vještine, stavove i ponašanja koji pomažu djetetu da razvije sposobnost prepoznavanja i izgradnje međuljudskih odnosa, rješavanja problema i donošenja učinkovitih i moralnih odluka“ (Dissing Sandahl, 2019, str. 46.). Drugim riječima, socijalizacija omogućuje djetetu normalno i djelotvorno funkcioniranje u svom okruženju. Jedan od važnijih aspekata društvenog razvoja djeteta je svakako ostvarivanje prijateljskih odnosa s vršnjacima jer interakcija s vršnjacima potiče djetetov socijalni i osobni razvoj što su pokazala i brojna istraživanja (Klarin, 2017). Neka djeca će kroz djetinjstvo ostvariti veći broj prijateljskih odnosa, a druga djeca manji, sli to ne znači da je jedno od toga bolje ili lošije već je drugačije. Stoga, broj prijatelja ne igra veliku ulogu u gradnji osjećaja zadovoljstva djeteta i nije ključan za njegov društveni razvoj. Bitno je da djeca razviju pozitivnu sliku o sebi, da aktivno sudjeluju u igri i da su zadovoljna svojoj društvenom ulogom, odnosno načinom kako ih vide drugi i kako vide sami sebe (Dissing Sandahl, 2019). Nadalje, djeca svoj prvi socijalni odnos stvaraju oko treće godine života, kroz cijelo djetinjstvo pokazuju veliki interes za druženje, a polaskom u školu ostvaruju ozbiljnije odnose s vršnjacima jer je, s obzirom na kognitivne promjene koje se tada događaju, spremno na suradnju i rješavanje konflikata (Klarin, 2017, prema Borich i Tombari, 1995). Brojne igre, pogotovo igre s pravilima, uče djecu socijalnim vještinama poput uspostavljanja odnosa sa suigračima, međusobna suradnja, čekanje na red u igri, predviđanje reakcije druge djece i sl. o čemu će više biti govora u poglavlju o vrstama igara. Za cjelovit razvoj djeteta potrebno je njegovati i poticati sve navedene aspekte razvoja kroz igru kao središnju aktivnost djeteta u djetinjstvu. To je preduvjet za razvoj sretnog djeteta, a kasnije uspješnog i zadovoljnog čovjeka.

2.3. Klasifikacija igara

U prethodnom poglavlju opisana su četiri glavna razvojna područja i njihova povezanost sa spontanom igrom. U nastavku rada bit će opisane vrste igara prema spoznajnoj i društvenoj razini, primjeri igara te kako svaka vrsta igre utječe na razvoj djeteta.

2.3.1. Prema spoznajnoj razini

Mnogi stručnjaci u svom radu bavili su se klasifikacijom igara, a u nastavku rada bit će opisane klasifikacije koje su najviše zastupljene u stručnoj literaturi. Novija klasifikacija koju zastupa više autora predlaže da se dječja igra klasificira uvažavajući različita područja razvoja te razlikuju: fizičke igre, igre pretvaranja, jezik, igre s pravilima i kreativne igre (Klarin, 2017). Prema Duran (1995), najčešća klasifikacija s kojom se susrećemo u literaturi je klasifikacija igre na tri kategorije: funkcionalna, simbolička igra i igra s pravilima. U nekoj literaturi pronalazimo i četvrtu kategoriju igre, a to su igre konstruiranja ili konstruktivne igre (Likierman, Muter, 2007). U nastavku rada bit će ukratko opisane četiri vrste igara koje se po svemu sudeći najčešće primjenjuju u odgojno-obrazovnoj praksi, a to je klasifikacijama igara na funkcionalne, konstruktivne i simboličke igre te igre s pravilima.

Funkcionalna igra može se opisati kao igra novim funkcijama, u prvom redu onih motoričkih, perceptivnih i osjetnih (Duran, 1995). To bi značilo da dijete u funkcionalnoj igri istražuje što sve može činiti s različitim predmetima ili se oslanja na svoje tijelo, aktivno je i otkriva vlastite granice. Primjeri funkcionalne igre su trčanje, kotrljanje lopte, guranje autića i sl. Najčešći je način igranja u prve tri godine djetetovog života, ali nije potpuno isključeno ni poslije toga (Dissing Sandahl, 2019).

Konstruktivna igra ili igra konstruiranja odnosi se na stvaranje ili gradnju nečega, primjerice konstruiranje kuće ili ceste od kocaka, gradnja dvorca u pješčanicima, gradnja legićima i sl. (Dissing Sandahl, 2019). Takva vrsta igre uglavnom je prisutna od treće do šeste godine djetetovog života (Likierman, Muter, 2007).

Simbolička igra ili, prema Vigotskom i drugim ruskim autorima, igra uloga, u literaturi se javlja i pod drugim nazivima: igra pretvaranja, dramska igra, imaginativna igra, igra fikcije i dr. (Duran, 1995). S druge strane, neki autori poput Emmericha (1997) i Saltza (1982) razlikuju određene tipove igre unutar simboličke igre. Definiraju sociodramsku igru kao igru usmjerenu na dječje iskustvo te igru mašte u kojoj dijete daje fantastična obilježja

objektima i ljudima (Šagud, 2002). Autorice Likierman i Muter (2007) koriste termine maštovite ili dramske igre kao tip igre u kojoj se dijete pretvara da je netko/nešto drugo ili može koristiti određene simbole, odnosno predmete koji predstavljaju nešto drugo. Budući da je simbolička igra predmet istraživanja brojnih istraživača ne začuđuje da postoje različite definicije i neslaganja oko terminologije. Česte simboličke igre su igranje „škole“, „doktor-pacijent“, igra „trgovac-kupac“, glumljenje likova s televizije i sl. (Likierman, Muter, 2007). Treba spomenuti kako je ova vrsta igre usko povezana s razvojem spoznajnih, društvenih i emocionalnih vještina o kojima je bilo govora u prethodnom poglavlju. Kroz simboličku igru dijete razvija maštu i imaginaciju, pretvara se da je u različitom prostoru i vremenu što potiče djetetove kognitivne sposobnosti. S druge strane, kroz takve „igre pretvaranja“ dijete razvija razumijevanje emocija i emocionalnu regulaciju te se uči socijalnim ulogama, pravilima i različitim socijalnim odnosima. Simbolička igra se u pravilu pojavljuje u drugoj godini djetetovom života, kada počinje stvarati predodžbe (Klarin, 2017).

Igre s pravilima su igre koje zahtijevaju poštivanje, ali i razumijevanje pravila igara. Prema autoricama Likierman i Muter (2007) mnoga djeca od svoje četvrte godine mogu sudjelovati u igrama s jednostavnijim pravilima dok igre sa složenijim pravilima mogu shvatiti tek školarci. S druge strane, Jean Piaget ističe da su igre s pravilima zastupljene od 7 do 11 godine dok se vrlo rijetko javljaju u dobi od 4 do 7 godine života (Duran, 1995). Piaget razlikuje igre s pravilima s intelektualnim kombinacijama (šah, karte i sl.) te igre sa senzomotoričkim kombinacijama (loptanje, trke i sl.). Naglasak je na natjecanju među pojedincima, a pravila su regulirana „ili kodeksom koji je preuzet od starijih generacija ili privremenim sporazumom“ (Duran, 1995, str. 20, prema Piaget, 1962). Također, Piaget igre s pravilima povezuje s moralnim razvojem djeteta kao i socijalnim razvojem jer dijete uči o socijalnim odnosima, komunikaciji i emocijama (Duran, 1995).

2.3.2. Prema društvenoj razini

Osim kategorizacije igre prema spoznajnoj razini, dječju igru možemo klasificirati i prema dječjoj uključenosti u igru, odnosno društvenoj razini. Ponovno u literaturi možemo pronaći različite, ali u nekim segmentima slične klasifikacije. Autorica Klarin (2017). navodi da je jednu od najstarijih podjela igara prema društvenoj razini prikazao Mildred Parten (1932) koji dijeli igre na promatranje, samostalnu igru, usporednu, povezujuću i suradničku.

Prema Partenu, promatranje je takva vrsta igre u kojoj dijete promatra drugu djecu kako se igraju, ali se ne uključuje u igru. Samostalna igra je takva vrsta igre u kojoj se dijete igra, ali pritom ne primjećuje drugu djecu. S druge strane, u usporednoj igri dijete se igra pokraj druge djece, ali nema međusobne suradnje. Povezujuća igra je igra u kojoj se dijete igra s drugom djecom, ali ona nemaju zajednički cilj u toj igri. Konačno, suradnička igra je igra u kojoj postoji suradnja među djecom, prilagođavanje pravila i uloga, a djeca se u takvoj igri ponašaju kao skupina (Klarin, 2017). Autorice Likierman i Muter (2007) navode i nezainteresiranost kao način društvene uključenosti djeteta, a povezujuću igru nazivaju udruženom igrom. Ovakva klasifikacija igara prema socijalnoj (društvenoj) razini važna je jer iz nje možemo bolje upoznati dijete i njegove mogućnostima za uspostavljanjem odnosa s drugima, a sve to nam je itekako bitne u procjeni djetetovom razvoja i pripremi za školu.

2.4. Uloga odraslih u spontanoj igri

2.4.1. Uloga roditelja

Budući da je igra djeci glavna aktivnost u djetinjstvu, način spoznaje sebe i svijet oko sebe, uloga odraslih, pogotovo roditelja, odgojitelja i učitelja izuzetno je važna. Dijete svoj najraniji oblik igre ostvaruje upravo sa svojim roditeljima, pogotovo majkom s kojom ostvaruje prvi kontakt i izraz lica (Dissing Sandahl, 2019). Kroz interakciju s roditeljima u zajedničkoj igri, dijete izražava svoje ugodne i neugodne emocije, a roditelji na taj način bolje upoznaju unutrašnji svijet svog djeteta. Također kada se dijete igra s roditeljima ono se može igrati na višoj i složenijoj razini nego kada se igra samo, uči se komunikaciji, razvija pozitivne socijalne oblike ponašanja te kompetentnost za ostvarivanje odnosa s vršnjacima. Osim navedenog, roditelji kroz igru prenose kulturne norme djetetu. Prema tome, uključenost roditelja u dječju igru pozitivno utječe na brojne aspekte dječjeg razvoja, pogotovo kognitivnog i socijalnog, što potvrđuju brojna istraživanja (Howes i Stewart, 1987, Tamis-LeMonda, Užgiris i Bonstein, 2002, prema Klarin, 2017).

Budući da je uloga roditelja u dječjoj igri vrlo važna, postavlja se pitanje kako bi se oni trebali ponašati u dječjoj igri. U prvom redu roditelji, ali i ostali odrasli, trebali bi podržavati i poticati igru, širiti područje igre, ali istovremeno dopuštati samostalnost djeteta (Krause Eheart, Lynn Leavitt, 1999). Mnogi stručnjaci bavili su se istraživanjem uloga

odraslih u dječjoj igri, a nastavku su izdvojene neke strategije kako da roditelji, ali i ostali odrasli, potaknu kvalitetnu dječju igru:

- osigurati djeci siguran, poticajan i ugodan ambijent za igru koji će omogućiti djeci da se osjećaju pozitivno i samouvjereno te opušteno (Dissing Sandahl, 2019)
- roditelji bi trebali dogovoriti vrijeme za igru i prilagoditi ju dobi djeteta (Klarin, 2017)
- poželjno bi bilo odabirati različite oblike igre koji će obogatiti dječje iskustvo i poticati cjelovit razvoj djeteta (npr. čitanje priča, igranje uloga, zajednička putovanja i šetnje u prirodi i dr.), (Klarin, 2017).
- roditelji bi trebali poticati djecu da uspostave odnose s odraslima i vršnjacima, oslušivati njihove potrebe, poštivati njihove granice i poticati ih na odgovornost (Dissing Sandahl, 2019)

Autorica Dissing Sandahl (2019) navodi tri načina kako roditelji mogu uspostaviti odnos s djecom. U prvom redu, roditelji bi trebali doživjeti dijete kao jedinstveno ljudsko biće i kroz razgovor mu pokazati da je cijenjeno. Zatim poticati djecu da razgovaraju s drugom djecom i rodbinom kako bi se djeca lakše povezala u zajednici. Na posljetku, izravan razgovor s djecom od velike je važnosti za osnaživanje međuljudskih odnosa. Nadalje, kao jednu od smjernica roditeljima u dječjoj igri ističe i poticanje ravnopravnosti spolova. Svijest o razlikama između djevojčica i dječaka raste u dobi između 4. i 6. godine, a ukoliko se potiče odvajanje djece prema spolu javlja se opasnost od javljanja stereotipnih rodni uloga i ponašanja u djece što dovodi do predrasuda i sprečavanja razvoja djeteta kao pojedinaca (Dissing Sandahl, 2019).

Neupitno je da roditelji imaju važnu ulogu u dječjoj igri, međutim, postoje nesuglasice među autorima u vezi toga u kolikoj mjeri bi se roditelji i odrasli trebali izravno uključivati u dječju igru i na koji način. Pojedini autori zastupaju stajalište da je uloga odraslih inicirati igru, sugerirati temu igre i modelirati ju jer „bez podrške odraslog igra presušuje, iscrpljuje se“ (dr. Singer, prema Petrović-Sočo, 1999). S druge strane, postoji stajalište da uključenost roditelja ne utječe na povećanje igranja kod djece, već njihovo uključivanje u igru može dovesti do nekih negativnih utjecaja poput ometanja dječje igre (dr. G. Fein, prema Petrović-Sočo, 1999). Bez obzira na različite stavove o ulozi roditelja i odraslih u dječjoj igri, autorica

Biserka Petrović-Sočo (1999) u svom radu predlaže da svaki roditelj slijedi svoje osjećaje i osobne stavove u vezi toga koliko ulogu želi imati u dječjoj igri.

2.4.2. Uloga odgojitelja

Osim što ostvaruju odnose s roditeljima i rodbinom, djeca koja polaze dječje vrtiće vrlo rano stvaraju odnose i sa svojim odgojiteljima, a kasnije učiteljima. Isto kao i roditelji, i oni imaju određenu ulogu u poticanju socijalnog i kognitivnog razvoja djece. Uloga odgojitelja u dječjoj igri rjeđe su bila ispitivana od uloge roditelja. Jedna od studija koja su istraživala ulogu odgojitelja u igri bila su Oksfordska studija (prema Sylva i dr. 1980; Šagud, 2002). Te studije su pokazale da se djeca rado uključuju u igru kada u njoj sudjeluje odgojitelj, on ju obogaćuje, ali igra nužno ne prelazi u višu razinu. Zanimljivo je spomenuti podatak (prema Zaporožec, 1978; Tizard u Sylva i dr. 1980; Dodsworth u Yawkey, 1984) da na dječju igru u institucionalnim uvjetima mogu negativno utjecati određene okolnosti poput raspoloživost materijala, atmosfera, uređenost prostora, ponašanje odgojitelja i dr. (Šagud, 2002).

Autorica Mirjana Šagud (2002) u knjizi „Odgajatelj u dječjoj igri“ provodi istraživanje upravo na temu kako organizacija prostora i vremena, raspoloživost materijala za igru, ali i uloga odgojitelja utječu na razlike u igranju djece u odgojno-obrazovnim skupinama pojedinih predškolskih ustanova. Autorica ističe tri glavne uloge odgojitelja u dječjoj igri, a to su pasivni promatrač, zainteresirani promatrač i suigrač te voditelj i kontrolor. Na temelju promatranja postupaka tih triju različitih uloga odgojitelja, pokazala se najboljom uloga odgojitelja kao zainteresiranom promatrača i suigrača. Takav odgojitelj koji nije niti pasivan niti kontrolor igre najbolje može obogatiti dječju igru i poticati djecu na samostalnost i originalnost (Šagud, 2002).

Nadalje, spomenuta autorica navodi ponašanja odgojitelja u dječjoj igri koja su se pokazala „vrlo lošima“. Između ostalog, savjetuje se da odgojitelj ne postavlja pitanja o onome što je očigledno u samoj aktivnosti ili nema veze sa samim sadržajem igre jer to može dovesti do ometanja dječje igre. Također odgojitelj ne bi trebao određivati igrovne uloge ili aktivnosti djeci u igri jer ono umanjuje dječje stvaralaštvo. Uplitanje odgojitelja u rješavanje situacije koje bi djeca mogla sama riješiti također se pokazala nepovoljnom za dječju igru. U

primjere lošeg ponašanja odgojitelja u igri spada i često kritiziranje djeteta koje može demotivirati dijete i umanjiti njegove sposobnosti (Šagud, 2002).

Nasuprot primjerima loše odgojno-obrazovne prakse, mnogi autori posvetili su se smjernicama odgojiteljima za poželjno ponašanje u dječjoj igri. Prema autoricama Brenda Krause Eheart i Robin Lynn Leavitt (1999) izdvojeno njih nekoliko najvažnijih:

- odgojitelji bi trebali promatrati dječju igru jer se promatranjem upoznaju interesi i sposobnosti djece i stupanj dječjeg razvoja,
- odgojitelj bi trebao proširivati dječju igru po potrebi, predlaganjem novih ideja ili dodavanjem poticaja/rekvizita u igru,
- odgojitelj bi trebao ohrabrivati djecu u odgojno-obrazovnoj skupini da istražuje i eksperimentira s različitim materijalima kako njima to odgovara
- odgojitelj bi trebao poticati djecu na samostalnost i ohrabrivati ih da govore o svojoj igri pokazujući interes za njihovu igru
- odgojitelj ne bi trebao prekidati igru koju su inicirala djeca sama
- odgojitelj bi trebao biti uvijek u blizini djece i na raspolaganju kada im je potrebna pomoć

Navedeni primjeri loše i dobre odgojno-obrazovne prakse mogu poslužiti odgojiteljima kao smjernice za izgradnju vlastite odgojno-obrazovne prakse. Svaki odgojitelj bi trebao oslušivati sebe i djecu u odgojno-obrazovnoj skupini te na temelju toga prosuditi kako se ponašati i u kolikoj mjeri se uključiti u dječju igru, ovisno o interesima djece.

3. RAZLIKE U IGRI IZMEĐU DJEČAKA I DJEVOJČICA

Nakon što smo se pobliže upoznali s pojmom igre, vrstama igara te ulogama odraslih u dječjoj igri, u nastavku rada bit će govora o tome postoje li razlike u načinu igranja, odabiru igara i igračaka predškolske djece ovisno o njihovom spolu. Djevojčice i dječaci su različitih spolova odnosno tjelesnih karakteristika. Osim što se razlikuju u tjelesnom izgledu i spolnim organima, imaju različite mozgove, hormone i genski ustroj. Djeca u dobi od tri godine raspoznaju kojem spolu pripadaju (Findak, Delija, 2001). Osim navedenih bioloških čimbenika, na ponašanje djece utječu i razni socijalni i psihološki čimbenici, odnosno odgoj i utjecaj okoline u kojoj dijete živi (Dissing Sandahl, 2019). Prema tome, svako dijete je specifično u svome ponašanju i ima različite interese pa tako i u načinu igranja i odabiru igračaka.

Dosadašnja istraživanja pokazala su da djevojčice biraju suradničke i mirnije igre dok su dječaci skloniji natjecateljskim igrama i sportu. U igrama pretvaranja djevojčice će se pretežito igrati domaćinstva, a dječaci pustolovina i akcija. (Klarin, 2017; prema Leaper i Friedman, 2008). Također autorice Likierman i Muter (2007) ističu kako su dječaci fizički aktivniji te često trče, penju se i igraju „borbe“ dok djevojčice preferiraju simboličke i dramske igre kao i društvene igre. Autorica Klarin (2017) navodi postojanje spolnog razdvajanja tijekom dječje igre, odnosno grupiranje na dječake i djevojčice i to već od treće godine života. Uočeno je da će se dječaci pretežito igrati s drugim dječacima u većim skupinama, a djevojčice s djevojčicama u manjim skupinama. Također, dječaci su u pravilu agresivniji od djevojčica, a razlog tomu su prirodni, hormonski i društveni čimbenici koji na njih utječu (Klarin, 2017). Nadalje, autorica Klarin (prema Tannen, 1990) ističe postojanje razlika u komuniciranju između dječaka i djevojčica tijekom igre. „Kod dječaka je prisutan razgovor izvještavanja, prepričavanja, šale, a kod djevojčica prevladava razgovor orijentiran na odnos“ (Klarin, 2017, str. 36.).

Što se tiče odabira igračaka, istraživanja su pokazala da djeca već u dobi između prve i druge godine preferiraju spolno stereotipne igračke. Djevojčice u pravilu više biraju lutke, odjeću i posuđe za kuhanje dok su dječaci skloniji igračkama vozila poput automobila i kamiona, kao i sportskom priboru (Klarin, 2017; prema Leaper i Friedman, 2008). Međutim, treba uzeti u obzir mogućnost postojanja odstupanja u navedenim tvrdnjama o načinu igranja i odabiru igračaka s obzirom na spol budući da je svako dijete specifično s vlastitim posebnostima i potrebama (Dissing Sandahl, 2019). U nastavku rada prikazani su rezultati

anonimne ankete namijenjene odgojiteljima i odgojiteljicama provedene u svrhu istraživanja cilja rada – je li spol prediktor spontane igre.

4. ISTRAŽIVANJE: UPITNIK ZA ODGOJITELJE/ICE

4.1. Cilj istraživanja i uzorak ispitanika

U sklopu završnog rada provedena je anonimna i dobrovoljna anketa, odnosno upitnik s ciljem ispitivanja postoje li i u kojoj mjeri razlike u načinu igranja i odabiru igračaka između djevojčica i dječaka. Anketa je namijenjena odgojiteljima/icama kako bi se ispitalo njihovo mišljenje budući da su svakodnevno u doticaju s djecom u odgojno-obrazovnoj skupini u kojoj rade, imaju priliku promatrati dječju igru i procijeniti postoje li razlike u igranju. U anketi je sudjelovalo 52 ispitanika, sve ženskog roda stoga će se u nastavku rada koristiti termini „ispitanice“ ili „odgojiteljice“. Sve ispitanice odgojiteljice izjasnile su se da su trenutno u radnom odnosu u dječjem vrtiću. Nadalje, ispitanice su različite životne dobi, najmlađa 23 godine, a najstarija 61 godinu dok ih je najviše starosne dobi od 25, 29 i 38 godina. Najveći postotak čine odgojiteljice koje su završile Preddiplomski studij Ranog odgoja i obrazovanja u trajanju od tri godine (VŠS) i to njih 39, odnosno 75 %. Što se tiče godina radnog iskustva u odgojiteljskoj struci, najveći broj ispitanica ima 10 i više godina radnog iskustva, njih 23 (44,2%), zatim 21 odgojiteljica se izjasnilo da ima od 0 do 5 godina radnog iskustva (40,4 %), a najmanje ispitanica ima radnog iskustva između 5 i 10 godina, njih 8 (15,4 %). Odgojno-obrazovne skupine u kojima rade ispitanice odgojiteljice su gotovo podjednake sa neznatnom razlikom, a najviše ih radi u mješovitoj skupini (21,2 %). U nastavku će biti predstavljeni podatci dobivenim sudjelovanjem u upitniku u vezi s ciljem istraživanja.

4.2. Rezultati istraživanja

Upitnik se sastojao od više pitanja višestrukog izbora i jednog opisnog pitanja. Ispitanicima je postavljeno pitanje uočavaju li razlike u načinu igranja i odabiru igračaka između djevojčica i dječaka u odgojno-obrazovnoj skupini u kojoj rade. Većina ispitanica, njih 71,2%, izjasnilo se da vidi razliku među spolovima u igranju, dok ostatak ispitanica (28,8

%) ne vidi razliku. Onim odgojiteljicama koje su odgovorile da primjećuju razliku dana je mogućnost da ukratko opišu koje razlike uočavaju. U nastavku su prikazane neke od izjava:

„Djevojčice su većinom u simboličkoj igri kuhanja, mama-dijete, trgovine, frizera, presvlačenje (tj. oblačenje haljinica, suknjica, obuvanje cipelica i sl.), izrada nakita i crtanje dok se dječaci bave konstruiranjem drvenim kockama, daskicama, LEGO kockama, PVC konstruktorima, u ulozi graditelja i majstora (često "popravljaju").“

„Dječaci se igraju pretežito autićima i igrama u centru građenja, a djevojčice lutkama i provode vrijeme crtajući. No primjećujem kod oba spola zainteresiranost za stolno manipulativne igre i imitativne igre u kutiću kuhinje.“

„Djevojčice su više sklone igrama s lutkama, u salonu uljepšavanja, dok dječake više privlači građevni materijal i vozila. To pogotovo primjećujem u starijoj vrtićkoj dobi.“

„Dječaci vole igre oponašanja junaka, lopov/policajac, također igraju se više u građevnom centru. Djevojčice vole mirne i tihe igre, manipulaciju rastresitim materijalima.“

„Djevojčice se uvijek igraju s lutkama ili u kuhinji, muški uvijek vojnika, iako ima iznimki u oba spola, tako se npr. jedna djevojčica uvijek igra s muškima.“

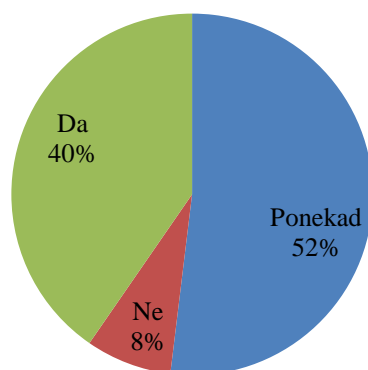
„Curice se više igraju u grupi po dvije ili tri. Najčešće je to igra kuhanja, s lutkama, slaganje, oblačenje dok se dečki igraju u većim grupama s loptom, autićima, lovice...“

„Djevojčice preferiraju dramatizacije, slikanje, mirnije igre dok dječaci više vole igre konstruiranja, sportske i natjecateljske igre.“

Ostale izjave ispitanica se vrlo slične, odnose se na to da dječaci preferiraju igre autićima i konstruiranja, a djevojčice simboličke igre s lutke i kuhanje. Iz navedenih odgovora možemo primijetiti kako postoje određene razlike u načinu igranja i odabiru igračaka s obzirom na spol. Neke ispitanice su primijetile da se dječaci igraju u većim skupinama i da su fizički aktivniji, dok se djevojčice igraju u manjim skupinama mirnijim igrama. Među ispitanicama prevladava mišljenje kako dječaci preferiraju konstruktivne igre i igre autićima, dok djevojčice najviše biraju likovne aktivnosti i simboličke igre lutkama, kuhanja, oblačenja i sl. Međutim, iz navedenih odgovora ne možemo zaključiti da su primijećene razlike uvijek prisutne i da se odnose na svu djecu. Jedna ispitanica je tako primijetila kako postoje iznimke te u svom odgojiteljskim radu primjećuje da se ponekad izdvajaju djevojčice koje se radije igraju s dječacima. Druga ispitanica primjećuje da postoji podjednaki interes dječaka i

djevojčica za simboličke igre u kutiću kuhinje i u stolno-manipulativnom centru. Treća Također, jedna ispitanica primjećuje da je spolna razlika u igranju najviše naglašena u starijoj vrtićkoj dobi. Možemo zaključiti kako je svako dijete individualno i specifično, s vlastitim potrebama koje su nekada u skladu s očekivanjima okoline i njihovom rodnom ulogom, a ponekad odstupaju od tih očekivanja.

Nadalje, 40% ispitanica primjećuje grupiranje djece na dječake i djevojčice za vrijeme igranja, njih 52% to primjećuje povremeno, a tek 8% ne primjećuje spolno grupiranje. Iz navedenih podataka možemo zaključiti da je grupiranje djece po spolu za vrijeme igranja prisutno, nekada povremeno, a nekada stalno.

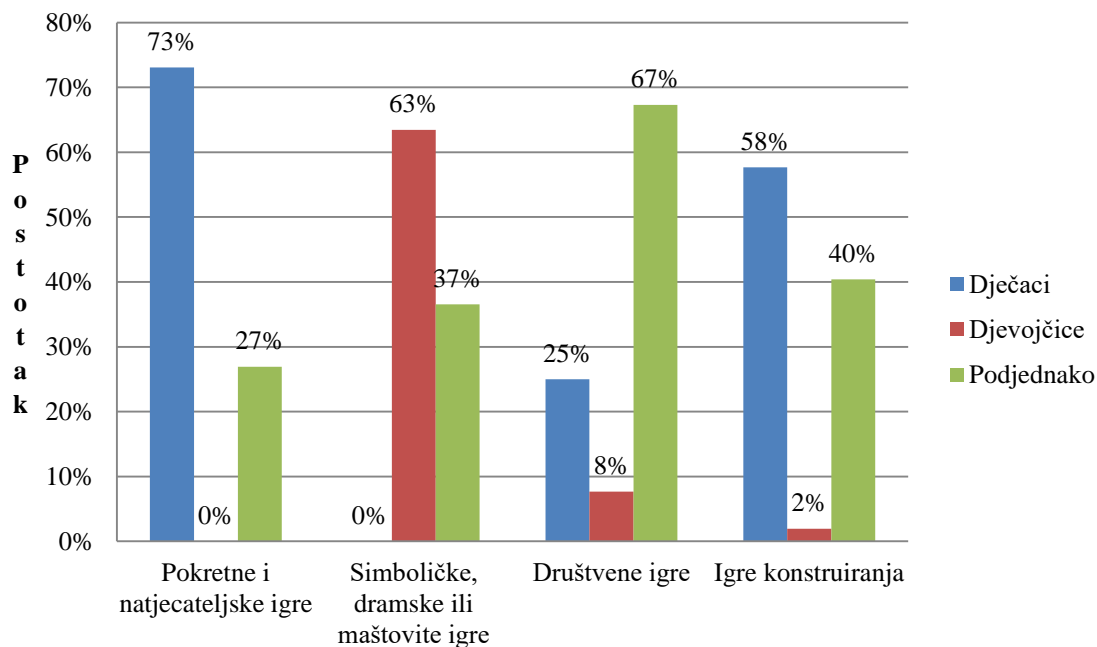

Grafikon 1. Odgovori ispitanica primjećuju li grupiranje djece po spolu za vrijeme igranja

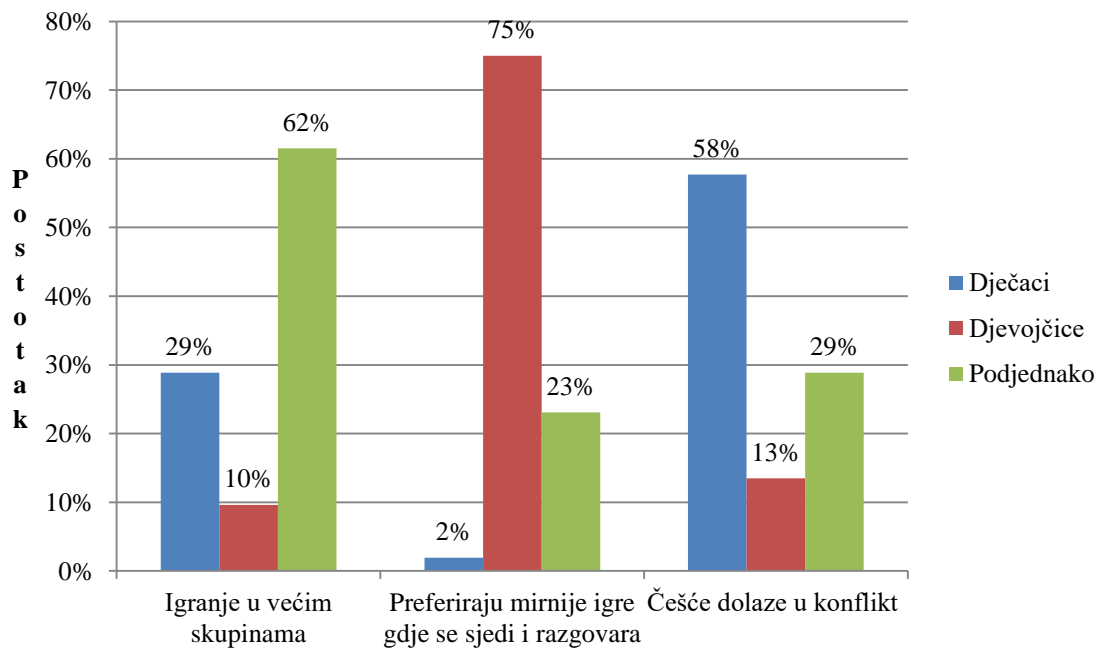
Također, sve ispitanice su se izjasnile da u svom odgojno-obrazovnom radu ne čine razlike između spolova te da potiču djecu na samostalan i slobodan odabir igara i igračaka neovisno o spolu djeteta. Nedostatak ispitivane tvrdnje mogao bi biti davanje poželjnog odgovora, međutim, ukoliko su odgovori iskreni i točni znači da takvo ponašanje odgojiteljica spada u dobar primjer prakse.

U nastavku upitnika, ispitanice su procjenjivale odnose li se navedene tvrdnje na dječake, djevojčice ili podjednako na oboje. Dobiveni rezultati su pokazali da je većina ispitanica, više od 50% odgovora, odgovorilo da za dječake vrijede sljedeće tvrdnje: preferiraju pokretne i natjecateljske igre (73%), igre konstruiranja (58%), češće dolaze u konflikt za vrijeme igranja (58%). Za djevojčice vrijede sljedeće tvrdnje (više od 50% odgovora): preferiraju simboličke, dramske ili maštovite igre (63%) te preferiraju mirnije igre gdje se sjedi i razgovara (75%). Tvrdnje za koje su ispitanice procijenile da se podjednako

odnose na djevojčice i dječake (više od 50% odgovora) su tvrdnja djevojčice i dječaci podjednako preferiraju društvene igre (67%) i igranje u većim skupina (62%). Navedeni rezultati prikazani su u grafikonima u nastavku rada.

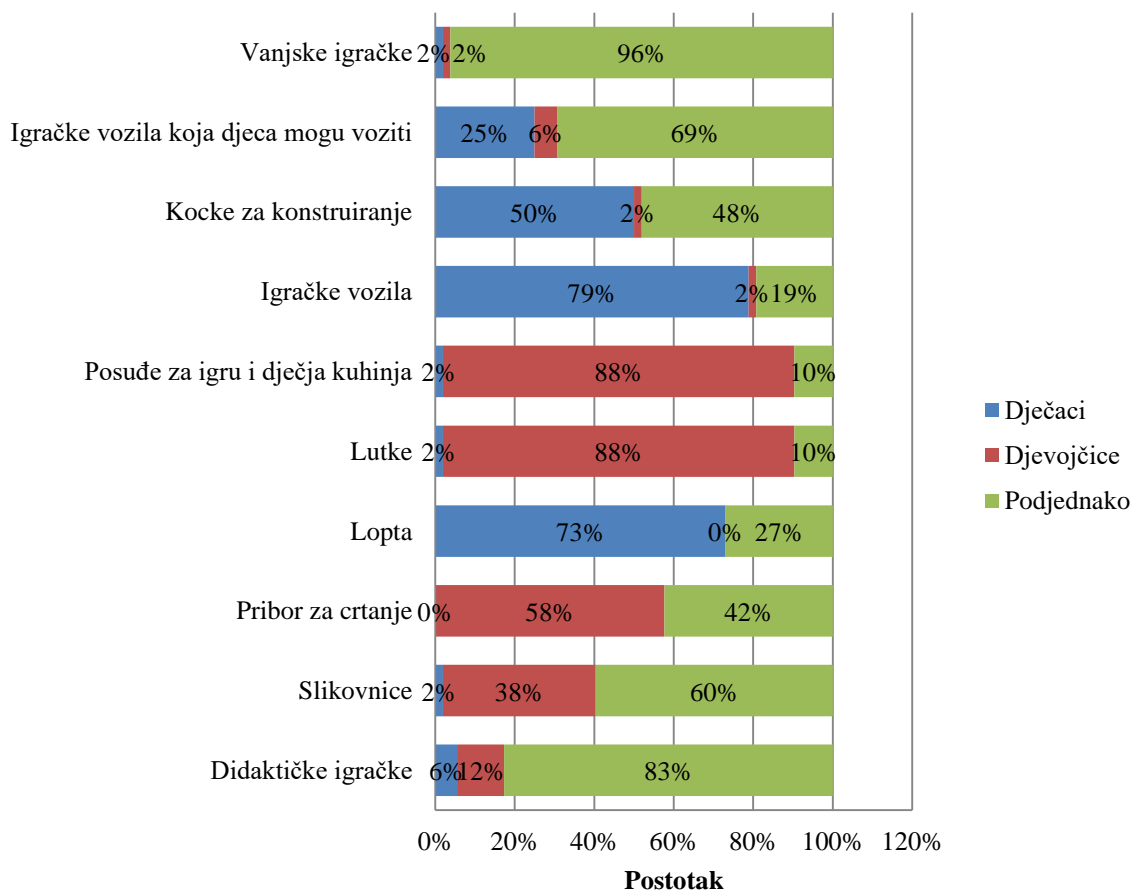

Grafikon 2. Postotak dječaka, djevojčica ili podjednako o preferiranju vrsta igara

Grafikon 3. Postotak dječaka, djevojčica ili podjednako o nekim načinima igranja

Nadalje, u provedenom istraživanju ispitanice su procjenjivale koje igračke za igranje više biraju dječaci, koje djevojčice, a koje biraju podjednako. Rezultati su pokazali da dječaci (više od 50% odgovora) češće biraju igračke vozila poput autića, kamiona, vlakova i sl. (79%) i loptu (73%). Djevojčice će se prije igrati posuđen za igru i dječjoj kuhinjom (88%), lutkama (88%) i priborom za crtanje (58%). Ispitanice su procijenile da je interes za slikovnicama (60%), didaktičkim igračkama poput umetaljki, *puzzla* i sl. (83%), vanjskim igračkama poput tobogana, ljuljački i klackalica (96%) i igračkama vozila koja djeca mogu voziti poput tricikla, romobila i sl. (69%) podjednak. Što se tiče kocaka za konstruiranje, pokazalo se da ih za igranje biraju često dječaci (50% odgovora) ili ih biraju podjednako dječaci i djevojčice (48% odgovora). Samo 2% ispitanica smatra da su kocke za konstruiranje preferiraju isključivo djevojčice. Prema svemu navedenom možemo zaključiti kako djevojčice i dječaci mnoge igračke preferiraju podjednako, međutim, posuđe za igru i dječja kuhinja i lutke su ipak većinom češći odabir djevojčica nego dječaka. S druge strane, lopta i igračke vozila svakako češće biraju dječaci nego djevojčice.

Grafikon 4. Postotak dječaka, djevojčica ili podjednako o odabiru igračaka za igranje

Rezultati provedenog istraživanja su bili za očekivati i potvrđuju dosadašnja istraživanja na temu postojanja razlika u načinu igranja i odabiru igračaka s obzirom na spol. Određene razlike postoje što je primijetilo 71% ispitanih odgojiteljica. Potvrđeno je da djevojčice preferiraju simboličke, dramske ili maštovite igre i biraju mirnije igre dok dječaci preferiraju pokretne i natjecateljske igre i igre konstruiranja. Također će češće od djevojčica dolaziti u konflikt za vrijeme igranja. Djevojčice će za igru prije odabrati lutke, crtanje i simboličku igru kuhanja, a dječaci igre s loptom i kockama za konstruiranje. Sve navedeno je bilo za očekivati s obzirom na rodni identitet djece i rodnim ulogama koje su za očekivati u današnjem društvu. Dokle god dijete ima slobodan i samostalan odabir kojom će se igračkama igrati, na koji način i s kime, neće biti narušen cjelovit razvoj djeteta i njegov rodni identitet. Dijete treba poticati na različite aktivnosti bez obzira na spol i omogućiti mu igranje s raznovrsnim igračkama, onima „muškima“, „ženskima“ i spolno-neutralnima, a sudeći prema rezultatu ovog istraživanja, odgojitelji čine upravo to u svom odgojno-obrazovnom radu s djecom. Nedostaci provedenog istraživanja bio bi mali uzorak ispitanica, opasnost od davanja poželjnih odgovora ili istraživanje drugih aspekata igre koji se u ovom istraživanju nisu ispitali. U svakom slučaju, provedeni upitnik dao je vrijedne rezultate, a mogućnost za nadogradnjom i proširivanjem istraživanja je uvijek poželjno.

5. ZAKLJUČAK

Igra je središnja aktivnost u životu djeteta, dijete uživa u njoj i kroz igru spoznaje sebe i svijet oko sebe. Dijete osim što se zabavlja, razvija svoje tjelesne, spoznajne, emocionalne i društvene sposobnosti. Stoga je neupitna važnost dječje igre za zdrav i cjelovit razvoj djeteta. Postoje različite klasifikacije igara, a ona koja je najviše u upotrebi je podjela igara na funkcionalnu, konstruktivnu i simboličku igru te igru s pravilima. Svaka od navedenih vrsta igara javljaju se u određenoj dobi i obogaćuju dječje sposobnosti. Osim navedene podjele igara po spoznajnoj razini, postoji podjela prema društvenoj razini, tj. prema uključenosti djeteta u igru. Najpoželjnija bi bila suradnička igra u kojoj dijete aktivno sudjeluje, dogovara pravila i ponaša se kao dio skupine. Promatramo li djecu kako se igraju po spoznajnoj i društvenoj razini može biti od velike koristi u upoznavanju unutrašnjeg svijeta djeteta. Stoga je vrlo važna uloga odraslih, pogotovo roditelja i odgojno-obrazovnih djelatnika – odgojitelja i učitelja. Svojim ponašanjem u dječjoj igri trebali bi obogatiti dječju igru, poticati igru koja razvija sve dječje sposobnosti i dozvoliti djeci samostalnost u odabiru igara i igračaka, neovisno o spolu. Svako dijete je jedinstveno s vlastitim potrebama i interesima, a na odraslima je da poštuju interese djece kako bi ona izrasla u sposobne i uspješne osobe.

Spontana igra je neupitno važna za normalan razvoj djeteta, međutim, ne igraju se sva djeca isto jer je svako dijete zasebna jedinka. Dječaci i djevojčice razlikuju se prema spolu, odnosno tjelesnim karakteristikama, ali na ponašanje i interese djece osim spola utječu i psihološki i socijalni čimbenici. Posljednje poglavlje rada posvećeno je upravo razlikama djece predškolske dobi u načinu igranja i odabiru igračaka ovisno o njihovom spolu. Dosadašnja istraživanja su pokazala da se dječaci i djevojčice u nekim segmentima drugačije igraju. Dječaci preferiraju fizičke i natjecateljske igre u većim skupinama dok djevojčice preferiraju mirnije igre u manjim skupinama, pogotovo simboličke igre. Nadalje, pokazalo se da djevojčice preferiraju igranje s lutkama, igru kuhanja ili uljepšavanja dok dječaci preferiraju igračke prometnih sredstava (autiće, kamiončice i sl.) te sportski pribor. Gotovo identični rezultati dobiveni su u anketnom ispitivanju izrađenom u svrhu završnog rada. Anketa je bila anonimna i namijenjena odgojiteljima koji rade u Republici Hrvatskoj. U ispitivanju su sudjelovale 52 odgojiteljice od kojih njih 71,2% primjećuje razliku u igranju između dječaka i djevojčica. Istraživanje je pokazalo da dječaci preferiraju pokretne i natjecateljske igre te konstruktivne igre, djevojčice simboličke, dramske ili maštovite igre dok društvene igre preferiraju podjednako. Nadalje, anketa je pokazala da dječaci češće dolaze u

konflikt za vrijeme igranja, djevojčice preferiraju mirnije igre gdje se sjedi i razgovara, a podjednako se igraju u većim skupinama. Najveći postotak odgojiteljica, njih 52%, primjećuje povremeno grupiranje djece prema spolu za vrijeme igranja dok se njih 40% izjasnilo da podjela postoji većinu vremena. I konačno, uočene su razlike u odabiru igračkaka između djevojčica i dječaka. Odgojiteljice su procijenile da dječaci većinom odabiru loptu i igračke vozila (autiće, kamione, vlakove i sl.) dok djevojčice odabiru lutke i dječju kuhinju za igranje. Ostale igračke navedene u anketi, prema odgovorima odgojiteljica, odabiru podjednako i dječaci i djevojčice.

Iako je tema spola kao prediktora spontane dječje igre bila često tema istraživanja stručnjaka, uvijek postoji prostor za proširivanje istraživanja i provjeru istinitosti dosadašnjih tvrdnji. Anketno ispitivanje provedeno u radu pokazalo je određene razlike u načinu igranja i odabiru igračkaka između dječaka i djevojčica, međutim, treba uzeti u obzir da uvijek postoje iznimke budući da su sva djeca različita i posebna. Postoje djevojčice koje preferiraju igrati se autićima i dječaci koji vole igranje s lutkama. Ključno je biti roditelj i odgojitelj koji će poticati cjelovit razvoj djece, nuditi različite aktivnosti i igračke kako bi dijete samostalno odabralo što voli te tako izraslo u samouvjerenog, zdravo i uspješno biće.

LITERATURA

Duran, M. (1995), *Dijete i igra, 2. prošireno izdanje*, Naklada Slap

Findak, V. (1989), *Metodika tjelesne i zdravstvene kulture, Priručnik za nastavnike razredne nastave*, Školska knjiga, Zagreb

Findak, V., Delija, K. (2001), *Tjelesna i zdravstvena kultura u predškolskom odgoju, Priručnik za odgojitelje*, EDIP d.o.o., Zagreb

Klarin, M. (2017), *Psihologija dječje igre*, Sveučilište u Zadru

Krause Eheart, B., Lynn Leavit, R. (1999), Poticanje igre male djece, *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, Vol. 5 No. 18-19, str. 13.-15.

Likierman, H., Muter, V., (2007), *Pripremite dijete za školu. Kako osigurati da dijete uspješno započne školovanje*, Ostvarenje, Buševac

Petrović-Sočo, B. (1999), Važnost igre, *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, Vol. 4 No. 16, str. 10.-12.

Sandahl, I. D. (2019), *Igra na danski način, Kako igrom odgojiti uravnoteženu, otpornu i zdravu djecu*, Puls, Zagreb

Šagud, M. (2002), *Odgajatelj u dječjoj igri*, Školske novine, Zagreb

Izjava o izvornosti završnog rada

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristio drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

Valentina Jurkin

(vlastoručni potpis studenta)